

Felvidéki Híradó.

POLITIKAI HETILAP

Előfizetési árak:

Egész évre	8 kor.
Felére	4 „
Negyed évre	2 „
Egyszeri szám ára 20 fillér.	

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőségére, a hirdetési és előfizetési pénzek a kiadóhivatalra cimezve Túrócszentmártonra küldendők.

— Hirdetések legutányosabbán, árszabály szerint. —
Lapunk számára hirdetéseket — eredeti árakban — minden bel- és külföldi hirdetési iroda elfogad.
Nyitási soronként 40 fillér.

Dr. Radnai Farkas.

Néhány nap múlva kezébe veszi dr. Radnai Farkas beszercebányai püspök egyházmegyéjének vezetését.

Szívesen üdvözljük az új püspököt egyházmegyéjének élén, mert teljes meggyőződésünk, hogy pápi erényei mellett magyar hazafias érzésekkel telt szívet is hoz közénk, amelynek melege kiárad az egyházmegye minden hívőjére, beszéljen az magyarul, nemetül vagy tóul.

Mert Isten előtt egyik vagyunk, bármely nyelvet beszéljük is. Valamint hogy egyiknek kell lenniük a magyar haza szeretetében is, akarmely nyelvet beszéljük is, nekünk, kik itt, ezen az őseink vére által szentelt földön élünk.

Radnai Farkas dról, az új püspökről azt tudjuk, hogy kitűnő pap, hogy igaz magyar ember, aki hazafias érzületének minden tetteiben kifejezést adott eddigi pályáján.

Tisztelettel köszöntjük a kitűnő papot és hazafias, igaz és meleg ragaszkodásunk biztosításával üdvözljük benne a magyar embert.

Mert Radnai Farkasnak bőséges tere lesz itt a Felvidéken nemcsak fenkelt egyházi elveit érvényesíteni, de megbeszélhetlen szolgálatokat tehet az egységes magyar állameszme megvalósulásának is.

Teljes kegyelettel utalunk itt elődjének, Rimely Károly dr-nak nemes törekvéseire, aki jóakarattal fáraozott azon, hogy a beszercebányai egyházmegye papsága, a magyar katolikus klerus ősi tradíciójához híven, őrizze meg hazafias irányzatát.

Mert a beszercebányai püspök széken valamikor ott állt Moyses is és utódainak csak kitartó munkával sikerült megsemmisíteni azokat a törekvéseket, amelyek a katolikus vallást is a pánszlávizmus melegágyává szertették volna tenni.

Tisztelet a beszercebányai egyházmegye román. kath. papságának, mert közöttük ma talán egyetlen ember sincs, aki teljes őnzettel nem vallaná magát jó magyar embernek. Hogy a

túrócszegyei román. kath. papok egytől-egyig lelkes hívei a magyar állameszme, arról kezességet vállalunk mi, akik ismerjük pap-ságunknak hazafias érzületét.

Az új püspök tehát egy intelligens, hazafias gárda támogatására számíthat és biztosítjuk, hogy hazafias törekvéseit az egész Felvidék magyar közönsége, vallásra való tekintet nélkül, rokonszenvvel fogja kísérni és szívesen sorakozik a kibontott zászló alá, mert benne nemcsak egy felekezet főpapját, de a magyar fouraknak egyikét is tisztelni akarja.

És amikor pár nap múlva megkondulnak a beszercebányai ősi székesegyház harangjai, amikor az ünneplők serege áhitattal tekint új főpásztorára, amikor felhangzik a kórus üdvözlő éneke: „Ecce sacerdos magnus“ — mi is teljes bizalommal, szívünk teljes melegevel sorakozunk az üdvözlők seregéhez és kívánjuk, hogy dr. Radnai Farkasnak a beszercebányai egyházmegye új püspökének működéséből áldás áradjon az egyháza, áldás a magyar hazára és a hazafias törekvésekre.

A magyarosítás káros következményei.

A magyarok *nyers erőszakot* alkalmaznak. De ami emozsát valaki elkövet, az az elővetője ellen fordul, az eláríthatatlan következmény. A magyaroknál már is mutatkozik az *erkölcsi üledék*.

Az emberi élet jelentősége az igazságban és a szeretetben rejlik (ezt a magyar *igazságot* a pamflettről első sorban önmagára applikálhatná. Ref.) A magyarok a *hozugságot* és az *erőszakot* tették nemzeti életük alapjává. A magyar állameszme nemcsak programm nekik, hanem válaszosz vallás.

Ez kemény, de igaz szó. És mindenkinek, aki az erkölcsi eszméket elutasítja, a hazugságnak és az erőszaknak él, feltétlenül erkölcsiileg süllyednie kell.

Azt mondja ez a jóakaró ismeretlenség, hogy a magzatelhajtások, a ferjegyilkosságok, amiket a biztosítási összeg megkaparítása végett elkövetnek, az öngyilkosságok, a postatolvajok, a tisztviselők korrupciója, az iszákosság, a hirdelt magyar választások (sola

emberhalál nélkül), mindez hasonló arányban Európa egyetlen egy államában sem található.

Vagy — a jeles pamflettről szerint — a magyarok a legzüllötöbbszű nép széles és művelt földrészen s ma-holnap elég éret arra, hogy mint a tekély, kipusztítsák Európa testéből és mindezt az az ostoba, az az erőszakos magyarosítás okozza. Lássunk egy bizonyítékot is, mert a pamflettről olykor bizonyítást is igyekezünk. A „Népszava“ az ő kutterfórása, bizonyítéka, amellyel az erköltes-telenség bélyegét roánk stíni igyekezük. Ezen laphon 1902-ben egy közlemény jelent meg, mely a Fenyő-féle és ehhez hasonló eseteket szellette, amelyért Sodoma elpusztult. A fővárosi rendőrség ezt a bestialis garázdálkodást el akarta tűsölni, de mikor a munkások forrongani kezdtek, a kerítőnek elotogták és a haza eljutott vezéreinek (szegény haza!) nevei napfényre kerültek. Ime ez a pamflettről egyik bizonyítéka. Ez az óra nélkül III. köcsösztyáson utazó és állítólag csak tóul tudó (és mindig hazudó) eszt-től atyafi bizonyára Európa összes fővárosát utazta be, hogy köztük és a mi Budapestnek között erkölcsi parhuzamot vonhasson, különben nem foghatná ránk oly apodiktizere a züllöttség szuperlatívusát. No de nyugodtak lehetünk! Budapest városa nem apízakolostor, az igaz, hanem főváros, ahol, mint minden nagy városban, sok fény mellett sok árnyék is van; de hogy erkölcsi árnyék tekintetében messze elmarad Páris, London, Hamburg stb. mögött, ez bizonyos.

De bizonyos az is, hogy sem a Népszava, sem a eszt-től pamflet nem illtőkesek, hogy a magyar tájnak morum ezenorai legyenek.

S azok a többi erköltes-telenségek? Ugyan hol dőlőng az a ferjegyilkossági, tolvajlasi, magzatelhajtási stb. epidémia? És ahol az effélék, mint minden más osztályban is előfordulnak, mi köztük ezeknek a magyarosítási törekvésekhez? Mi hába kutadjuk ezt a nexust; mert hogy a magyarok nem szeretnek az igazságot s ezért oly erköltes-telenekek, ez egyszerűen ostoba rátozás. Hiszen a eszt-től pamflettről is messze jár az igazságtól, sőt mégkezezetesen a hazugság ösvényén balad, de azért mégsem hallottuk róla, hogy azokkal a bizonyos kosaras asszonyokkal pákált volna, hogy postalópostát, öngyilkosságokat, magzatelhajtást, ferjegyilkosságot stb. követett volna el s a magyarok még esak

TÁRCSA.

Thurócsvármegye régi multjából.

— A „Felvidéki Híradó“ eredeti tárcaja. —

Irtá: Bráz Béla, Thurócsmegye levéltárosa.

(Folytatás)

Megyéink történetének első nyomai a kezdetleges kultúrák ama oskorszakába vezethetők vissza, mely bronzkorok név alatt szerepel. Ezen feltételezések igazolják az asztások alkalmával s szöványosan napfényre került bronzleletek, melyek a túrócsi medence hosszvolgyének keleti részén fordultak elő leginkább a várak romjai között. Ilyenek a blatinczai kinseltek a magyar nemzeti muzéumban. A moszói, neozépi, szklabinai, szucsányi bronzleletek részben a Révay család zyhjteményében, kis részben a nemzeti muzéumban, legnagyobb részt azonban a prágai eszt nemzeti muzéumban, melyek az 1860–70-es évek pánszláv igaztásai alatt kerültek oda.

A bronzleletek egyes példányai láthatók Túrócszentmártonban a szék Matieca muzéumban. Érdekes maradvány — írja Majláth, a híres archeologus — a bronz kultúrának azon két erődítés, melynek egyike Szucsányban, másiká Prékopa és Kossuthfalva között régi alakjainak nyomában ma is szemlélhető. Hajdan kettős sáncza pogány vár volt Szucsány és Prékopa között, melynek maradványai most is Kossuthfalva mellett jelenleg temetőül szolgáló domb és a Prékopa mellett átmeteszékek által keletkezett halom. Mindezen régi maradványok a bronzkorakba nyúlnak vissza s tanuszkodnak

arról, hogy megyénk már akkor benépesített provincia volt; az itt felfedezett leletek pedig megyénk akkori kulturális viszonyait mutatják fel.

A historikusok szerint István király idejében Thuróc még nem tartozott a megszállott, illetve meghódított magyar részhez, mert szerintük ezen terület még szent László és Kálmán király idejében is nagyon gyér népességtől volt. De a legújabbban felfedezett, illetve napfényre került emlékművek az ellenkezőről győznek meg bennünket, mint lejjebb láthatjuk. A historikusok a megszállást Szepes, Gümör, Zólyom, Bars határáig — innét északnyugatra a Morva folyóig terjesztik, hol az országunk hononája volt s amely Pauler szerint az ország kapuját jelenti, vagyis a hirozinkai szoros Trenesében állt Morvéba, melyen a eszt-morvák gyakori betetéseket intéztek s melyen Peta tatárjai 1241-ben jttek a felső vármegyékbe s így Thurócba is. Anonymus szerint még az ő idejében is a felső északi részt sűrű erdőségek borították. Ezen rengeteg erdőségekben belül, hol lakott rész (föld) volt, voltak az ugynevezett indágines, vulgo gepu, vagyis gyepük, országok kapuk. A külfölddel való érintkezés e kapunyílasokon történt, hol folyton örök látkant a betörni akaró rablók hadak megfőzésére. Ezen gyepük köböl, fából s árköböl emelt torlaszok voltak s az örök tüzek által adták jelt az ellenség közeledéséről.

Ilyen örök hely volt megyénkben a Strázsa hely, mely ma napig is megtartotta ezen nevet.

Anonymus tehát a meghódítást nem terjeszti ki Thurócra s még az ő idejében (III. Béla király alatt) sem történi Thurócra említés. Pedig a levéltárban levő

s a szentmáriai templomra vonatkozó alapító levél ekkép szól: „Ecclesiae B.M. Virginis de monte Ks Szochoch prima fundamenta coepit. Circa annum vero 1242. regnante IV. Bela rege ubi ipsa Ecclesia per Tartaros admodum devastata conspicietur ex voto pienssimae Filiae Regis Divae nempae Margarethae reedificata exs terit. (1267. évi Pábi. összeírásban).

Ezen okmány szerint a szentmáriai egyház a kereszténység első századaiban épült a Strázsa nevű magas hegyen sűrű erdőségek között a pogányok ellen való felelemelő s melyet az 1241. évi tatárdalás elpusztított s IV. Béla király leánya, boldog Margit újból felépítette. Széchy véleményem szerint ezen templom tehát akkor épült, midőn a szlávok megtértek s miután a magyar foglalás a vezérek korában ide nem terjedt ki, az itteni szlávok megmaradtak a keresztény vallásban s ánalóságukat is fenntarhták a hódolási ellen a vezérek korában, kik dúló hadjereitüket délnyugat felé folytatták. S ha esztelőg történetek is kisebb betetések avagy betetések, az itt lakó nép két erős s erdőségek közé temetkezett várában. Blatinécz és Szklabinában s a számos várórétegekben védelmezhetette magát a magyarok ellen. Tópróna környéke azonban Zolium várához tartozván, meghódított terület volt, mit az is bizonyít, hogy a magyarok megtérése után a pogány vallás itt legtovább megtartotta uralmát.

(Folyt. köv.)

nem is egy uton járnak vele a hazugság ama teker-
vényes utain, amelyeken ő botorkálni szokott.

Amde lássuk továbbí érveléseit is.

A magyarok nem birják el az igazságot — mondja.
— A némlepek igazságos Measry Lajost küldötték a
parlamentből. Még csak az igazság felismeréséhez szük-
séges érzék is hiányzik belőlük. Egyetlen egy népek
sines ezen a világon oly tenedezsözusan esztorgált
nemzeti története, mint a magyaroknak és ök hisznek
benne. A magyarok feltalálták azt a dogmát, amely
szert mindenki, aki ebben az országban lakik, magyar
és ök hisznek a dogmában hát mi a manó az a magyar
állampolgár, ha nem magyar? (Ref.) Ujságlapjaikban töl
és román magyarokról lehet olvasni. (Hát ha az eszt-
töl atyjai az ö III. kocsiostályán pr. Németországba
zónázta, ott telepednek, német állampolgárságot szere-
ne, nem lenne-e akkor is töl német, ha akár egy kukkot
sem tud németül? Hát a pózeni lengyelek, az elzászi
franzéjki nem németek, mint állampolgárok? (Ref.) Fel-
állították a magyar faj uralmáról szóló dogmát s úgy
értelmezik, hogy a többi magyarországi népek szaga-
sághban tartásával az a küldetésük, hogy ezt az uralmat
olykép gyakorolják, hogy a tótokok vagy bánjárnak,
mint valami esordával. A magyarok elvesztették a szilárd
talajt lábuk alól, amely talaj lehetővé teszi az ember-
nek, hogy a hazugságot az igazságtól és az erkölces-
telességtől az erkölcsiességtől megkülömböztesse. Ne told
másokkal, amit magadnak nem kívánsz. Szeresd fele-
barátodat, mint magadat! Ezek az igazságok még
csak egy lohlettel sem érintettek egy magyar szívet.

És a kulturájuk? Analfabéták száma a lakosság
50%-át teszi és ha statisztikáink, amelyben senki sem
lissz, helyes volna, úgy ez a százalék még nagyobb
lenne. Tudósáik, művészeik jobbra magyarosított németek
és szlávok.

És a vagyonosságuk? Az ország legtermékenyebb
s amellott kevéssé népes részei lakják és mégis *éhség-
fordulandó* tört ki közöttük néhány év előtt. 1901 — 1902-ben
23,669 magyar kultúráit ki az Egyesült-Államokba és
16,000 Oláhországba.

Ezúttan áttér a partlet annak fejtegetésére, hogy
minő káros következményei vannak az érszások magya-
rosításnak a tótokra nézve, de ezt egy következő cikkre
hagyjuk.

Apponyi meg a tótok.

A pittsburgi Amerikánszke Szlovenszké Noviny
ezimül töl lap legutóbbi száma említést tesz azon magya-
esopórtól, mely a Saint-Louisban megtartandó inter-
parlamentáris konferenciára utazik és közli egyszersmind
gróf Apponyi Albertnek Skotlyhoz küldött levelét, hogyan
viselkedjenek az amerikai magyarok. E levelében foglalt
tanácsra megjegyzi a fenti töl lap, hogy a magyarok
örizkedni fognak a tótok sértésétől. Apponyi jól
tudja, hogy sokkal többet lehet csinálni esendes takti-
kázással, mint sértégetessel és kiabálással. Ha Magyar-
országban is úgy tisztelnék a nem magyar nemzetiségek
kivánalmait, akkor megvalósulna az igazi testvériség.
De ott messze eltérnek a mérvszabálytól. Vigasztalja
a tótokat annak tudata, hogy Apponyi megörzi öket a
támadásoktól. Hja, Amerikában a töl magasban hordja
a fejét, míg Magyarországon elnyomott rabzolga. De ha
ugy bánának velük, mint Apponyi bánik az amerikai
magyarokkal, akkor a tótok Magyarországon a leghtbb
hopolgárok valának, bár e hűségben még elnyomottasuk
daczára sem mérközhetik meg velük senksem! Az
Apponyi lev. lenék alaphangja mérsékletes, esendes,
ilyen hangon nem szoktak írni Magyarországon. Adja
Isten, hogy tanulják meg ezen alaphangot és legyenek
a töl nép barátai!

Erre neklünk nincs más megjegyzéstnk mint az,
hogy ha a tótok úgy viselkednének Magyarországon az
magyar alkotmánnyal meg törvényekkel szemben, mint
viselkednek Amerikában az Ezzesült-Államok törvényei
iránt, ha ugy alkalmazkodnának a fennálló rendhez és
szokásokhoz, mint ott; ha oly készséggel tanulnák meg
ithon a magyar nyelvet, mint Amerikában az angol,
akkor neklünk sem lenne alklunkunk szelőlentői azokat
a törekevéseket, amelyek nem az bizonyítják, hogy ök
lennének a leghtbb magyar hopolgárok.

Amde a töl, ha Amerikába megy, ott meghunyas-
kodik, föltétlenül aláveti magát a fennálló rendnek, öva
közik azzal ellentétbe helyezkedni, részt vesz az amerikai
nemzeti ünnepeken, söt tünnet vele, hogy ő is egyik
tagja az amerikai társadalomnak.

Ezt azonban nem teszi meg, amikor ithon van.
Hanem a töl túlzók szavai után megindulva, féltelen-
kedik és megroztatásra törekszik azoknak is, akik, öseik
hagyományához híven, testvéries békében élnek a magyar-

sággal. Ezekkel szemben nem lehet a merev passzivitás
álláspontjára helyezkedni. Ezekkel szemben a legszigorúbb
rendszabályoknak van helye, azoknak, amelyeket gróf
Tisza István miniszterelnök helyezett kiállításba.

Tisztelettel viseltetünk apponyi grófnak békés-
hangu szöveza iránt, de nem áltatjuk magunkat azzal,
hogy azt nálunk a gyakorlatban ma megvalósítani
lehetne. Nálunk a töl nemzetiségi agitátorok munkája
sokkal intenzívebb, semhogy békés hangu proklamációkkal
elintézni lehetne, bár magunk is öljánjuk, hogy a pár
évtized óta fejlődő töl nemzetiségi mozgalmak békés
uton terelődjenek abba mederbe, mely egyesült erővel
hajtja a vizet az egységes magyar állameszme megvaló-
súsa számára.

A „Národní Hlásnik“ a zsidók ellen. Nem
mondunk vele újságot, hogy a Turóczezentmarionban
megjelent „Národní Hlásnik“ töl gazdasági néplap,
amely *Pietor* Ambrusnak, a Národné Noviny szerkesz-
tőjének magánvallalatát képezi és az ö szerkesztésében
is jelenik meg, töl túlzó tendenciája mellett az anti-
szemítizmusnak is orgánuma. A töl dülzök politikája
nyilvánul meg ebben az újságban is. Mindig mástölét üt,
mint a sanda mézárós. Legutóbbi számában is a töl
népet szeretné megmenteni a szociáldemokraták kar-
maiból, de amikor ezt teszi, a zsidókon üt egyet. Ez a
töl túlzók rendes szokása, ezt követi a Národní Hlásnik
is. Ebben a cikkükben keservesen panaszodik, hogy
amióta a töl munkások is tajjai a szociáldemokrata
pártnak, azóta kezdenek elfordulni a vallástól, a papok-
tól. Ezért tehát arra kellene törekedni, hogy a töl
munkások külön szervezetet nyerjenek és megszabadul-
janak a zsidó vezeték alatt müködő szociáldemokrata
párttól. Egyszóval azt kívánja, hogy a szociáldemokrata
pártnak töl vezeték legyenek, akik aztán majd más
irányban fogják vezetni a töl munkásokat. Mert a zsidó-
vezeték — ugymond — akik állandóan izgatnak a
vallás ellen és gyallázják a papokat, solasom izgatnak
a zsidók ellen és a *hosszu uton* ök maguk is szépen
elmennek a zsinagógába s áldoznak vallásuknak. Tegyük
ezt a keresztény tótok és szabadítsák le magukat a
zsidók komandója alól. Legyalázta ezután a zsidókat,
amint csak teheti és antiszemita irányzatát egy eszeppel
sem palástolva, mondja ki a zsidó vezeték ártalmasságát.
Pedig, amit mondani akar, azt elmondhatta volna anélkül,
hogy egyben a zsidóság ellen igazságon.

Az „Alkotmány“ meg a szklenóiak.

Lapunk előző számában részletes tudósítást közl-
tünk a Turóczezklenóna ma két hete lefolyt valóban
Élekelemelő hazafis ünnepegről, az „Országos Magyar
Szövetség“ turóczezklenói fiókjának megalakulásáról,
amelyről a fővárosi lapok is megemlékeztek.

De megemlékezett erről az eseményről az „Alkot-
mány“ is és annak révén a Národné Noviny annyiban,
hogy az „Alkotmánynak“ cikkét szöszierint lefordította
tóra és egyik utóbbi számában leközzölte.

Hogy mily szempontból fogta föl a dolgot az
Alkotmány, azt az ideikatott cikkéből ídélheti meg leg-
jobban az olvasó:

„Állami magyrosítás.

Hazánkban rendeltetlent... Tied vagyok, tied,
hazám... Magyarországon az én *hazám*, stb.

Képelem, hogy a zsidó lapok holnap hogyan újjon-
gának majd a turóczezklenói ünnepegről.

Ez a téma: más is, én is majd kibújunk örömtűkben
a bürtükből, amikor arról olvasunk, vagy hallunk,
hogy ez meg az a nemzetiségi község magyarrá lett,
magyarrá lesz, vagy legalább is magyarrá válas a szán-
deka. Jaj, de szép, de fölséges gondolat az, hogy
ezernyi ezer, százezer idegenajku lakos végre megéri,
vagy meg akarja érteni a magyar —

— Mit?

A magyar szót. A mi édes anyánk tápláló, örökölő
dajkának, szülési és temetkezési helytűnk, Magyarországon,
— hazánk nyelvét. Mert nekünk Magyarországon mindenünk,
Aki itt születik, annak anyja; aki itt lakik, annak
kedvese; aki itt hal meg, annak szemfedője, koporsója,
sírja. Előnek bölcsője, táplálója; halottnak nyugalóhelye,
ápol és eltakar a magyar *haza*.

Rút, önző, hitvány a *haza* fogalmával, szeretetével
szemben az — *állam*. A *haza* ad, az *állam* vesz. A
haza: szabadság, boldogság, testvériség. Az *állam*:
rabság, fosztogatás, elnyomás. A *haza*: szeretet. Az
állam: könyörtelenség. A *haza*: anya, aki megköszöndhet,
hogy gyermekei tiszteljek, szeressék, érte áldozzanak,
Az *állam*: zsarnok, aki garázdálkodik, alakoskodik és
zsarol. A *haza*: édes mindnyájunk. Az *állam*: egyes-
stérébrekék.

Ez az állam, illetőleg ezek, az állam nevént, hatalmat
önkéntleg ökkupálják egyének azt merik a szemüknek
válni, hogy ök gondviselői, kormányzói, törvényadó
a népek. Mi jusszon? Többszöklük és a tömeg éretlensége,
gyámoltalansága az ö uralmuk alapja. Nekik nem kell
a *haza*. Nekik csak *állam* kell. De mert érzik, hogy a
tömeg jobban érzi a hazát, semmint *értené* az államot:
azonosítják az államot a hazával és hirdetik a régi
beállitotes, igaz magyarokkal szemben, hogy: *állam = haza*.

Tanult, törvénytudóst, történetírőt nem tudnak
nevezni, aki ugyentén mondaná. A nemzet lelkének
kifejezői, a költők sem dicsőítik, szeretik az államot,
hanem magasztalják, öltárral hasonlítják össze a *hazát*.
Az a *teória*, hogy az állam egyáltalán *haza* és viszont:
liberális találmány. Zsidók és egyéb modernek gondolata.

És ennek a *teóriának* az alapján öllál az állam
és az ö eszlási és átvészik a *haza* fiainak szerepét.
Egyelek közt a — magyarosítás.

Hazánkban különféle nemzetiségek laknak. Amig
haza volt a *haza*, „nemzetiségi kérdés“ nem létezett. De
amióta államává degradálták a hazát, napról-napra olvas-
suk, hogy itt is, ott is nemzetiségi orszáklodás vagyon,
Miert?

Mert az állam nem respektál semmit sem. Nem
tud szeretni. És, föleg, mert az államférfiak ragaszkod-
nak a hatalomhoz és tudják, hogy hatalmukat mai nap
csak ugy tarthatják meg, ha együtt, egymás mellett
haladnak azokkal, akik busás haszonért nekik szolgál-
nak s akik meg tudják tevesztani, — a haszon remé-
nyében — egyszerűen beesapni a fajmagyarságot,
melynek jól esik *hallaing*, hogy ime, a magyarság itt
is terjed, ott is gyökeret ver.

Ezek az urak *államilag* esinálják a magyarosítást,
akkár arról volna szó, hogy szaporítják a mezőhegyesi
mészt.

Igy esináltak tegnapelőtt Turóczezklenón is, ahol
a németajku lakosságot tanfelügyelővel és egyéb állami
urakkal rábeszéllették, hogy építessen a község 50,000
koronányi költséggel — *állami iskolát*. (De meg fogja
bánni ezt a község!) Szerintük ez *magyar* iskola lesz.
Solhse lesz pedig. Mert *magyar* iskolában ismernek vallást;
is. Az állami iskola pedig mindenre jó, csak arra nem,
hogy *keresztény* polgárokat neveljen a *hazának*. Nevel
adóltoztókat, de magyarokat nem. Magyar nyelven
gagyogó lényeket igen, de hazafikat nem. Azt mondom,
hogy *nem államilag* kell gyártani a magyarosodást,
mert ebben nincsen se öszténesség, se lelek; hanem
igenis magyarosítsunk a *magyar haza szeretete által* s
akkor nemesak szív szerint való töl, kisország, sváb
kuruczaink lesznek nyelvtük szerint is kuruczok és
honvédek, hanem olyanok, akik más hazát, más nyelvet
nem ismernek, csak a magyart.

Amig így nem lesz, üres parádé, állami iskolák
költséges fölépitésére való eszlítás marad az állam
magyarosítási törekevése.

Arra, a mit az „Alkotmány“ az állami iskolákról
mond, nem reflektálunk. Nem pedig azért, mert e rész-
ben azt hisszük, hogy a kölcsönös kapacitálás teljesen
ki van zárva.

az ídézett cikknek csak azon részére teszlünk
megjegyzést, amely arra vonatkozik, hogy *miként csinál-
tunk állami iskolát Turóczezklenón*.

A legrövidebben azt felelhetünk, hogy — *sehoggy*
Mert hát még Szklenón nincs állami iskola.

De szivesen emondjuk azt, hogy miért akarunk
Szklenón állami iskolát létesíteni.

Hogy azonban törekevéstűnknek létjogosultságát
kézfelglatatóvá tegyük, ehhez az előzmények, meg a
fennálló állapotok ismerete is szükséges.

Turóczezklenó Turócvarmegyének egyik legnép-
sebb községe. Lakóinak száma a legutóbbi népszámlá-
lás szerint 2296, akik kevés kivétellel mind róm. katli.
vallásuk és német anyanyelvűek. Van ebben a község-
ben 359 mindennapos tanköteles, akiknek tanítására róm.
katliokuss felekezeti iskola áll fenn két tanteremmel és
két tanítóval. Ez tehát egy lehetetlen állapot, amelyen
valakinek segítenie kell. De hát ki segíthet ezen a nyil-
vánvaló bajon. Segíthetne első sorban a róm. katli. fele-
kezet, amelynek már van iskolája, azáltal, ha iskoláját
kibővítené.

Maradjunk tehát első sorban a róm. katli. feleke-
zetnél.

A törözmegyei kir. tanfelügyelőségnek eltekvő
adatok szerint a róm. katli. egyházi főbátóság még
1897-ben felhívott arra, hogy iskoláját bővítsa ki. Erre
vonatkozólag a boldogult Rimely püspök 1897. évi 569.
sz. a. el is rendelte, hogy ott a III. tanítói állást szer-
vezzék. Amde a szklenói hitközségtöl nyert információk
alapján pár hónap múlva 1183. sz. márt arról értesít-
tette a törözmegyei kir. tanfelügyelőséget, „hogy a

érdeklődés, a nép figyelmét a szomorú szociális és gazdasági viszonyok kötik le. Így módon nem lehet a tótokon segíteni. Hát ne is segítsenek rájuk. Mert segítség-e az, hogy a cseh nyelvet akarják rajtuk tanulni, hogy velük akarják a cseh irodalom termékeit megvásároltatni, a cseh gyártermékeknek, ipari cikkeknek itt piacot teremteni? Nem, ez nem segítség. De segíthetnek rájuk azzal, hogy békében hagyják őket, ha nem zavarják meg azt a viszonyt, mely a magyart és tótot ezer év óta egymáshoz fűzi.

— Morhács Márton Budapestben. Hogy ki ez a Morhács Márton, azt a turócziak jól tudják. Ő a turóczi ág. h. evang. főesperes. Ugyanaz, aki az egyik vármegyei közügylősen a magyar nyelv tanítását az állami iskolákban *papagdy* rendszernek nevezte. Nos, ez a jó ur, akinek hivatalos kötelessége az evanglikus felekezeti iskolákban a magyar nyelv sikeres tanítása fölött is érködni. az azt lanyag teljőst tanítókat meginteni, korholni, esetleg figyelmű vizsgálat alá venni és megbüntetésüket szorgalmazni: ez a Morhács Márton mint főesperes részt vett a bányai ág. h. evang. egyházkerület közgyűlésén és ott nem kevesebbet kívánt, mint azt, hogy a kerület fogadjon el a turóczi esperség az a határozati javaslatát, mely szerint az állam által fenntartott *állami iskolákban* is a hitoktatás tól teljőstessék. Az esperségű fölterjesztés, amelynek Morhács Márton volt a szószólója, azt panaszolja, hogy Turócmezgyében egy régebbi szabály ellenére a hittant nem a gyermekek anyanyelvén, hanem magyarul tanítják. A tanügyi bizottság azonban jobban ismeri a törvényeket, mint a főesperes ur és tudja, hogy az állam a maga által fenntartott iskolákban csak a magyar nyelvet használhatja, ezért azt javasolta, hogy térjen a közügylő a fölterjesztés fölött napirendre. Am Morhács főesperes ebbe sem nyugodott bele és hosszabb beszédet mondott indítványuknak védelmére, amely általános megütőközést keltett. Az ügy Morhács espersereségével végződött, mert a közügylő *egyhangúan* a tanügyi bizottság javaslatával járult. E szerint az ág. h. evang. egyházkerület ülése is tudomásul vette azt az egyeclül törvényes rendelkezést, mely szerint az állami iskolákban a hitoktatás is magyar nyelven folyik. Végre pedig Morhács ur is bele fog törödni a *kegyesek* helyzetébe és azon lesz, hogy az új felelgyelreket bízott iskolák is kövessék a jó példát. Hiszen ez nem eshetik nehezére. Gondoljon csak vissza pozsonyi theologus korára, amikor még másékt gondolkodott. Ha pedig már elfeledte volna, szivesen emlékeztetők idéztek *saját leveleiből* akkori hazafias magyar érzeléit.

— Eltiltelt pánszláv izgató. Amint már megírtuk, a rószahelyi Obzor gazdasági lap egyik munkatársát, Babka György tanítót, a pozsonyi esküdtörvényszék a magyarság elleni izgatás miatt három havi fogházra ítélte. Babka az ellen az ítélet ellen felebbezett, de a Curia a semmiségi panaszt elutasította, az ítéletet helyben hagyta és az így most már végrehajtható.

— Hazafias község. Töpelstőz nagyközség az elmúlt napokban azt a hazafias határozatot hozta, hogy minden olyan ág. evanglikus papot, aki a község pénztárából segédylt élvez, ezt a segédylt egyszerű s mindenkorra megvonhatják, ha a pap hazafiatlan magyarséleletet tanusított. Az említett nagyközség ezt a határozatot indítvány alakjában nyújtotta be a törvényhatósági bizottságnak, amely természetesen lelkesen vette magyarák. Hy-n intézkedésekkel végre talán le lehet törni a pánszláv papoknak egy kissé már nagyra nőt sarvát.

— A turóczi tüzoltószázlő felavatása alkalmából már közzétett adakozásokon felül Herz Armin es Herz Z. Mór egyenkint 10—10 koronát ajándékoztak a egyesület ezéljaira. Itt említjük meg, hogy előző számunkban Brüll Adolf helyett Mór szerepelt, ami tévedés volt.

— Egy illik ez össze. Csak nemrég emlékeztünk meg a N. N. állásfoglalásáról, amellyel a tót nyelv mellett tört lándzsát. Am, amit épített, azt most lerombolja, mert tudva vagy nem tudva, de közvetve mégis csak a cseh-tót egység malmára hajtja a vizet. Egyik nemrég számbában ékes cseh nyelven tesz közzé hirdetését, melyben olvasóit arra ösztönzi, hogy írassék be gyermeküket a magyarhradistyei két osztályba kereskedelmi iskolába, amelyben természetesen cseh nyelven folyik a tanítás. Amikor a N. N. ezt megselekedte, bizonyára csak a hirdetés után járó szállarium jart az eszében és nem gondolt arra, hogy azok az iparos és kereskedői pályára törekvő tót fiúk, akik a magyarhradistyei kereskedelmi iskolában fognak neveltetni meg inámitani, természetesen apostolai lesznek a cseh-tót lőles inüsség elvének, amelyeknek megvalósulása pedig egyé teljőst a tisztán tót irányzatú törekvéseknek megisműstlőssével. Nem elegendő tehát, ha a N. N. a tót nyelv mellett foglal állást, de szembe is kell szállania

azokkal a mozgalmakkal, amelyek elvének megvalósulását neheztelik. Ez a kétkeletesség sehogy sem illik össze.

— A Szent Adalbert Egyesület a mult hetén tartotta meg évi rendes közgyűlését Nagyszombatban. A gyűlést Kollár Márton országgyűlési képviselő, az egyesület alelnöke vezette. Az intézők már jó előre gondoskodtak róla, hogy a többségét biztosítsák a maguk számára. Ezért a felvidéki tótterzelmű papságot és egyesületi tagokat külön is meghívták, akik meg is jelentek. A hazafiasabb elemeknek azon óhajta, hogy az egyesület olvadjon be a budapesti *Szent István* társulatba — ez alkalommal sem kerülhetett tárgyalás alá.

— Megtámadott esendőr. Füstös József Szucsányban állomásozó esendőr este az utcán sétálgatva, egy kurjongató kompániával került szembe, akik esendre intett. Ezek el is esendésért, de bosszút forraltak. Amikor Füstös hazafelé tért, megtámadták és lo akarták teperni. A esendőr azonban kardot rántott és támadói közt Babesi József szabadságon levő honvédét sulyosan megsértette arcán. Babesi társai erre futásnak eredtek. A vizsgálat megindult.

— Gyilkosság. Tóprónáról írják, hogy *Bucsek* József miskaroló, aki ott gyakrabban meg szokott fordulni, a napokban dolgát végezve, egy ismeretlen vándorlőval indult el Tóprónáról Privigyére. Utközben több helyen etek-itak, míg végre az ismeretlen utitárs Koos közelelően egy darab kövel agyba-lőbe verte a szorcsentelűt, akit holán találtak meg az ut szélén. A gyilkost keresik, de még nem akadtak nyomára.

— Szélhámos Turócban. Lapunk egyik előző számában megemlékeztünk Lozos Hubertnek viselőlgairól, aki az erdővédeket esalta és lopta. A zióváraljai kir. járásbírósg mostanában tárgyalta ügyét és mondot fölűtte ítéletet. Nyolcz esalást és 3 lopást bizonyítottak reá, amiért egy félév fogházbüntetést kapott.

— Félkilós burgonya. A mai sztkes természetesen bizonyára sokan irigykedve fognak tekinteni a zióváraljai tanítóképző intézet gazdaságára, ahol igen szép burgonyatermés van. A többi között egy félkilós burgonya is akadnak.

— Veszett kutya. Turóczentmártonban a mult hetén veszett kutyát találtak, amelyet esakhamar elpusztítottak. Ennek folytán az ebekre a szájkösár használatát rendtele el a hatóság.

— Eltilt munkás. Bistyiák Antal rutkai főműhelyi munkás f. hó 16-án félvette a fizetését és jól beruggott. Társai csak nagy nehezen tudták a munkás vonatra tuszkolni, amikor haza vitték Szucsányban. Ide érkezve azonban futásnak eredt. Azóta nyoma veszett. Ételhordó kosarat a Vág partján találtak meg, amiből azt is következtetik, hogy öngyilkos lett. Mások szerint boldogtalan esaládi élete miatt ment világra.

Szerkesztői üzenetek.

— **D. Gy. Stubyfalud.** Szives közvéletlőnt köszönöm. Legközelebb sorra kerül. — **M. B. Budapest.** Meglepetőm, meg is teszem a tavasszal, de most lehetetlen, mert egy terjedelmesebb munkán dolgozom. Amig ezzel el nem készölök, újabb munkát nem vállaltok, bármit kedvőz is ajánlata. Különbön levelet is írtam. — **G. V. Nyitra.** A minchelen kártyát megkaptam és köszönöm. De arról kérek értesítést, hogy a daruváriak megkaptak-e már, amit kérték. Azok minden tanuagatásra érdekesek. — **Hehly.** Szélesimomharcost nem folytattam. Ha ennyi embernek jó, miért ne lehetne nekünk is jó. Ezt a kérdést levettük a napirendre. Es ha mégis bolygati akarja, forduljon valamelyik övartól lapoz. — **Znovarajka.** A „Társ” bank ügyeit mi is ismerjük. Majd időseink ezek azzal foglalkozni. De most várjunk vele. Üdvözlöt.

Felelős szerkesztő: **Berecz Gyula.**
Főmunkatárs: **Bánfi János.**

PERLZWEIG J. órák és éskészéres Rutkák. Nagy rakitár arany- és ezüstneműekben, féll- és zsebórákban.

Fényképészeti gépek és a fényképészethez szükséges összes cikkek kaphatók Moskóczi Ferenczné könyvkereskedésében Turóczentmárton, Főter.

November hó 1-től
2 jól rendezett lakás
kiadó. Közelebbi feltételek Mitrovsky Rudolf unál Turóczentmártonban, vagy pedig közvetlenül a háztulajdonostól tudhatók meg.
Gazdik János, gyógyszerész Kőrmezványa.

Iszákosság nincs többé!
Kivánára bárkinek bérmentesen küldünk egy csomag Cozopot. Kávé, tea, étel vagy szeszes italban egyformán adhat az ivó tudt nélkül.
A Cozopor többet ér, mint a világ minden szobeszedje a tartózkodásról, mert csodahatása ellenszenvessé teszi az iszákosság a szeszes italt. A Coza oly esendesen s biztosan hat, hogy oly felesleg tessler avagy gyermek egyaránt, az ivónak tudt nélkül adhatja és az illető meg csak nem is sejtí mi okozta javulását.
Nemrégiben egy fiatal asszony nekünk körülbelül a következőket mesélte:
„Igen én is használtam ezt a remek szert a férjem tudt nélkül és hála Istennek segített rajta. Jó férj volt józan állapotban, de sajnos, majd mindig részeg volt. Folytonos féltékeny, aggodalom és kétségbeesés, szegény, becselenségg és szegényesség közepte életem. De minek is mesélem volna el másoknak. Nem csodálós-e igazán, hogy egy asszony a dolgot saját maga ekképpen irányítsa és otthona, gondterhes tüzehelyt örömlátóvá tudja várasztani.”
Coza a családok ezreit békítette ki ismét sok sok ezer férfit a szegény és becselenségtől megmentett, kik később józan polgárok és ügyes üzletemberek lettek. Temérdek fiatal embert a jó útra és szerencsésbére segített és sok embernek életét számos évvel meghosszabbította.
Az intézet, mely Cozopor tulajdonosa, mindazoknak, kik kívánják egy próba adogat új és költségmentesen küld, hogy így bárki is meggyőződhesen bizony határol. Kezesküdnk, hogy az egészségre teljesen ártalmatlan.
COZA INSTITUTE (Dept. 206.), 71, High Holborn, London, W. C., ANGLIA.
(Levelek 25 fillér, levelezőlapok 10 fillérré bérmentesítendő.)

Egy 3 szobás, utcza lakás
november 1-től bérebe kiadó. — Bővebbet Bányai Kálmán mérnöknl helyben.

Ügynökök
kerestetnek, kik az ujonan kibocsátott **Erzsébet-királyné sorsjegyek** törvényesen kiállított részleteinek eladásával foglalkozni akarnak. Magas jutalék és jutalomdíj. Sikeres működésnl esetleg havifizetés.
Anyag miatt forduljanak **Dirnfeld Testvérek bankházához** Budapest, V., Fűrdő-utca 4. sz.

Vadon termő, hegyi gyümölcsből készült legfinomabb zamatu
Málnaszörpöt
5 kilós bádogdobozokban 7 koronáért bérmentve szállít
Gazdik János gyógyszerész Kőrmezványán.
Magyar Nyomda Turóczentmárton.